

Wat het sterkst is, breidt zich uit

Wouter Oudemans is filosoof én pretparkondernemer. Zijn filosofische boeken kenmerken zich door humor. In *Europa, Europa*, met de prikkelende subtitel *humanisme als racisme*, lijkt hij grenzen van politieke correctheid met plezier te overschrijden.

In zijn nieuwe boek *Europa, Europa* kijkt filosoof Wouter Oudemans vanuit een heel nieuw perspectief naar de grote vragen omtrent Europa. FOTO HUISMAN MEDIA

HANS VAN DER HEIJDE

Enthousiast toont Wouter Oudemans de staketsels die opgesteld staan voor zijn landhuis. „Die zijn bij elkaar de gevel van het Boomschorshuisje, dat ooit aan de Amsterdamse Overtoom stond. In 1880 werd die gevel helemaal bekleed met cement-rustiek, vormgegeven als boomschors, takken en bladeren. Na sloop van het pand werden de geveldelen bewaard. Ik heb ze gekocht en ga ze restaureren. Ze worden de gevel voor een grot, zo een die je ook kunt vinden in Italiaanse renaissancetuinen.”

We bevinden ons op het landgoed Tenaxx in het Oost-Groningse Wedde, waar Oudemans (1951), nadat hij vervroegd afscheid nam als hoogleeraar filosofie, een groot arboretum, een bomentuin, schiep. Maar het is inmiddels veel meer dan dat. Tussen de bomen staan levensechte (dino-) sauriërbeelden, er is een tuin met replica's op schaal van historische gebouwen in het Noorden, waartussen wonderlijk kleine boompjes groeien („echte dwergboompjes, geen bonsai”) en nog veel meer, waaronder een smalspoortreintje dat rond het uitgestrekte terrein rijdt. Alles ter leering en vermaak van vooral kinderen in de basisschoolleeftijd.

„Het moet leuk zijn voor kinderen. Als filosoof kán ik niet leuk zijn, als pretparkondernemer móet ik leuk zijn.”

Als filosoof niet leuk? Leuk is niet het geschikte woord, maar de vele filosofische werken die Oudemans heeft gepubliceerd sinds hij ondernemer is, kenmerken zich ook door

humor, vooral het succesvolle *Plant-aardig* (2014). Onlangs verscheen *Europa, Europa*, met de prikkelende subtitel *humanisme als racisme*, waarin hij grenzen van politieke correctheid met plezier lijkt te overschrijden.

„Daarin is de humor grimmiger; vrienden die de tekst te zien kregen, waarschuwden me: je wordt afgeemaakt als je dit publiceert.”

Net als in zijn andere werk is in *Europa, Europa* Oudemans vertrokken vanuit zijn inzicht dat alles natuur is – ook de mens en wat gewoonlijk cultuur wordt genoemd – en gehoorzaamt aan de wetten van evolutie en aan de tweede hoofdwet van de thermodynamica.

„Natuur is een verdeelde eenheid, zij is één, maar verscheurd. Maar Moeder Natuur is volkomen onverschillig, het laat haar koud. Net als taal, overigens ook een natuurverschijnsel. Wij spreken taal, maar de taal spreekt ook ons. Ik kan daar als filosoof over nadenken, maar in het besef dat ik me begeef in sporen die de taal al heeft getrokken. Filosofie is zoeken naar betekenissen van die sporen, die het leven van mensen bepalen zonder dat zij er erg in hebben.”

In *Europa, Europa* onderzoekt Oudemans het universeel humanisme, dat de huidige Europese identiteit tekent.

„Universeel humanisme is een hersenspinsel. Als filosoof ben ik er niet voor of tegen. Ik kan nadenken over zijn betekenissen, maar uit dat denken volgt niet een moreel oordeel.

Universeel humanisme gaat uit

van het idee van de universele mens en ontkent daarmee natuurlijke verschillen tussen mensen en groepen mensen, verschillen die hen aanzetten tot beïnvloeding, uitbreiding en beheersing van hun territorium. Door die verschillen te ontkennen, verzwakt Europa zijn beschermende membranen, zijn grenzen. Wat volgens de tweede wet van de thermodynamica betekent dat energie wegvloeit. Dat zal tot gevolg hebben dat het Europese territorium wordt overgenomen door anderen.”

Een overname die volgens Oudemans betekent dat de EU binnen afzienbare tijd een uitbreiding zal zijn van de Maghreb, oftewel tot het islamitische territorium zal gaan behoren.

„Waaruit menigeen ongetwijfeld zal concluderen dat ik islamofob ben. Maar dat ben ik niet, integendeel. Ik stel vast dat de islam in termen van energie sterker is dan het Europa, getekend door universeel humanisme. Wat het sterkst is breidt zich uit.”

Toch klinkt dat alsof de islam een vijand is van Europa.

„Dat is ook zo, al is het maar omdat islamisering de mogelijkheid van echte filosofie zal vernietigen. Maar je moet het in de context zien van het feit dat elk territorium van elk organisme altijd betwist wordt door andere organismen en dat elk organisme zijn omgeving te eigen bate probeert om te vormen. Wat mensen meestal niet beseffen is dat zij zelf de omgeving van andere organismen zijn en dus ook bloot staan

‘Ik maak een arboretum, maar tegelijk maakt dat arboretum mij’

aan zulke beïnvloeding. Ik maak een arboretum, maar tegelijkertijd maakt dat arboretum mij: het beïnvloedt mij zodanig dat ik gunstige omstandigheden schep voor vermenigvuldiging van bomen. Die bomen zijn natuur, ik ben dat ook.”

Zijn we dan gedetermineerd door de natuur?

„Dat zou veronderstellen dat wij iets anders zijn dan natuur. Maar we zijn natuur. Die is niet gedetermineerd en wij dus ook niet. Op elk willekeurig moment kan het vele kanten op. Beheersen, herstellen en verpesten: ze gebeuren allemaal en tegelijkertijd. De natuur is een dynamische eenheid, de dynamiek is er een van verdeling en scheuring.”

Toch willen we graag harmonie, of toch tenminste de hoop daarop levend houden.

„Vanzelfsprekend willen veel mensen dat. Ik noem dat elpisme, naar Elpis, in de Griekse mythologie de personificatie van de hoop. Maar waar elpisme het denken domineert, leeft men in een gecapitonneerd gekkenhuis.”

Voordat we Tenaxx verlaten laat Oudemans de nieuwe, bijna gereedgekomen museumvleugel zien: „Replica's van skeletten van sauriërs die in Nederland zijn gevonden. Kijk hoe de natuur zich kan herhalen: dit skelet is van een beest dat tachtig miljoen jaar geleden leefde, dat daarnaast van een struisvogel van nu. Vrijwel identiek, nietwaar? Enfin, zaterdag 22 mei moet alles klaar zijn, want dan gaat Tenaxx weer open voor publiek.”

Titel Europa, Europa – humanisme als racisme
Auteur Th. C. W. Oudemans
Uitgever Prometheus
Prijs 19,99 euro (192 blz.)